

Aliona GUMENCO,

asistent universitar al Catedrei „Științe polițienești și socioumane”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

RESTRICȚIILE LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE

„Libertatea înseamnă răspundere, de aceea majoritatea oamenilor se tem de ea”.

George Bernard Shaw

Rezumat

Societatea în care trăim este obligată să ne ofere libertatea de a ne putea defini ca indivizi, libertatea de a comunica, de a ne spune punctul de vedere, de a alege în ce să credem și ce idei să ne guverneze viața. Aceste libertăți, odată limitate, ne fac să uităm cine suntem, care este scopul nostru și ce dorim noi de fapt. Pe de altă parte, odată ce ajungem să fim liberi în a ne spune punctul de vedere, fără să avem nicio barieră, ajungem să uităm de binele celor din jur, gândindu-ne doar la noi și la ascensiunea noastră pe treapta socială. Totodată, această libertate poate fi considerată o armă care niciodată nu știm către cine este îndreptată, deoarece mereu va fi altcineva care va mai avea ceva de spus, ajungând astfel o țintă pentru cei din jur.

Cuvinte-cheie: restricții, drepturi, libertăți, exprimare.

Summary

Our society is obliged to give us the freedom in which we can define us as individuals, the freedom to communicate, to tell our point of view, to choose in what to believe and what ideas should govern our lives. These freedoms once limited, make us forget who we are, what our goal is and what we actually want. On the other hand, once we become free to tell our point of view, without any barrier, we forget the good of others, thinking only to ourselves and how to grow up on the social stage. However this freedom can be considered as a weapon that we never know to whom it is directed, because always will be someone else who will have something to say, becoming a target for others.

Keywords : restrictions, rights, freedom, expression.

Introducere. Libertatea de exprimare beneficiază de un „statut” special într-un stat de drept și democratic. Curtea Europeană a calificat această libertate ca fiind „una din condițiile de bază pentru progresul societăților democratice și pentru dezvoltarea fiecărui individ”.

Această libertate este și una dintre cele mai vechi libertăți cetățenești, fiind inclusă în primele declarații ale drepturilor omului sub denumirea „libertate a presei”, „libertate a cuvântului”, „libertate a informației” etc. Și în prezent, dreptul internațional acordă o protecție temeinică dreptului la libertatea de exprimare[1].

Materiale și metode aplicate. În prezentul articol au fost aplicate principiile teoretice și istorice în cercetarea științifică.

Pentru prima dată această libertate a fost înscrisă în documentul internațional Declarația Universală a Drepturilor Omului, unde în art. 19 se prevedea: „Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspîndi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat”.

Acest drept fundamental al omului mai este consacrat și în art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Protecția oferită de art. 10 se extinde asupra tuturor tipurilor de exprimare indiferent de contextul acestora, care sunt răspândite de către un individ, grup sau mass-media. Unica restricție cu privire la conținut este răspândirea ideilor care promovează rasismul și ideologia nazistă și instigă la ură și discriminare rasială.

În linii generale, conținutul dreptului la exprimare vizează următoarele aspecte[2]:

- libertatea de opinie reprezintă un element al libertății de expresie;
- libertatea de expresie trebuie înțeleasă și ca libertate de a primi informații;
- libertatea de exprimare privește și libertatea de a comunica informații sau idei;
- libertatea de exprimare privește toate libertățile jurnalistice;
- dreptul la informare de care beneficiază publicul presupune și libertatea de exprimare politică, critici la adresa reprezentanților statului și a oamenilor politici.

Protecția libertății de exprimare este o

condiție esențială pentru garantarea unui regim politic democratic și pentru dezvoltarea fiecărei persoane[3].

Potrivit opiniei Curții Europene a Drepturilor Omului, importanța libertății de exprimare este considerabilă: ea este fundamentul esențial al unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului și împlinirii fiecăruia. Totodată, ea mai menționează că „Libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una din condițiile primordiale ale progresului său și ale dezvoltării fiecărui individ”, sau „presa joacă un rol predominant într-un stat de drept”.

Articolul 3, alineatul 1 al Legii cu privire la exprimare prevede că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare și acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei.

Însă libertatea de exprimare nu este un drept absolut, existând condiții și limite până la care poate fi exercitată, ceea ce permite menținerea echilibrului între drepturile individului și interesele generale ale societății democratice.

Paragraful 2 al articolului 10 permite statului să aducă limitări formelor de manifestare a libertății de exprimare cu condiția să respecte cerințele impuse de Convenție pentru valabilitatea acestora.

Aceste restricții ale libertății de exprimare sunt:

- securitatea națională;
- integritatea teritorială sau siguranța publică;
- apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor;
- protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora;
- împiedicarea divulgării de informații confidențiale;
- garantarea autorității și imparțialității puterii judecătorești.

Așadar, datorită acestui paragraf, statele au dreptul să ia unele măsuri pentru ocrotirea anumitor interese, însă într-un final tot Curții Europene îi revine decizia de a se pronunța asupra compatibilității acestor restricții cu prevederile Convenției, apreciind de la caz la caz dacă limitarea apare ca urmare a nevoii sociale nece-

sare și dacă e proporțională cu scopul urmărit.

Curtea mai afirmă că limitarea adusă de stat acestui drept este contrară Convenției dacă nu îndeplinește cele trei condiții cumulative enumerate în paragraful 2, și anume:

- să fie prevăzută de lege;
- să urmărească el puțin unul din scopurile legitime prevăzute de textul Convenției;
- să fie necesară, într-o societate democratică, pentru atingerea aceluia scop.

Ingerința adusă libertății de exprimare trebuie să se bazeze pe o dispoziție normativă existentă în dreptul intern. Important este însă ca dreptul intern care prevede posibilitatea unei ingerințe aduse libertății de exprimare să îndeplinească două condiții fundamentale: accesibilitatea și previzibilitatea. În lipsa acestora, constatată de Curtea de la Strasbourg, articolul 10 va fi încălcat chiar dacă ingerința este prevăzută de o lege în vigoare în ordinea juridică internă, ce emană de la Parlament[4].

Rezultate obținute. Obligațiile statului la acest capitol pot fi atât negative, cât și pozitive. Obligațiile negative constă în abținerea de la restricții în posibilitatea oricărei persoane de a se exprima, în sensul de a avea opinii și de a primi sau comunica informații sau idei. Obligațiile pozitive sunt că autoritățile statului au responsabilitatea asigurării condițiilor de exercitare a acestui drept, inclusiv al libertății presei.

Concluzii. Dacă nu ar exista această libertate de exprimare, nu ar exista schimb de idei, nu ar exista dezbatere publică, nu ar exista posibilitatea de a ne informa, de a alege, de a ne exprima artistic. Alegerile noastre cotidiene, modul în care ne îmbrăcăm, muzica pe care o ascultăm, cărțile pe care le citim, media din care ne informăm, toate sunt expresii ale dreptului la libera exprimare.

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova. Comentariu din 14.08.2012, p. 141.
2. Ion Buruiană, Protecția juridică a drepturilor omului, Chișinău, 2013, p. 48.
3. M. Macovei, Ghid privind punerea în aplicare a articolului 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, Chișinău, 2003, p. 7.
4. Jurisprudența europeană privind libertatea de exprimare din 01.10.09, p. 41.